

Mörby

Arkeologiska undersökningar kring RAÄ 4 och RAÄ 255,
Turinge socken, Nykvarn kommun, Södermanland

Marika Hansson

Rapport 2007:10

Mörby

Arkeologiska undersökningar kring RAÄ 4 och RAÄ 255,
Turinge socken, Nykvarn kommun, Södermanland

Marika Hansson

Rapport 2007:10

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

Sickla Industriväg 5B, 131 34 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholms.lans.museum

Innehåll

Bakgrund	7
Topografi och kulturmiljö	7
Förundersökningen	
Syfte och metod	9
Resultat område 1	9
Resultat område 2	16
Diskussion och tolkning	16
Delundersökningen	
Syfte och metod	18
Resultat	18
Grophuset	21
Övriga anläggningar	24
Resultat	27
Diskussion och tolkning	27
Referenser	29
Tekniska och administrativa uppgifter	29
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning	32
Bilaga 3. Rutor	35
Bilaga 4. Fyndtabell	35

Figurer

Fig 1. Utsnitt ur Blå kartan	6
Fig 2. Utsnitt ur digitala ekonomiska kartan med relevanta lämningar markerade	8
Fig 3. Förundersökning område 1, plan	10
Fig 4. Förundersökning område 2, plan	11
Fig 5. Förundersökning, schakt 7-8, plan	14
Fig 6. Förundersökning, schakt 9-13, plan	15
Fig 7. Delundersökning, översiktsplan	19
Fig 8. Delundersökning, plan, södra sidan	20
Fig 9. Grophuset under utgrävning	21
Fig 10. Plan över grophuset	22
Fig 11. Grophusets profil från söder.	23
Fig 12. Delundersökning, schaktbevakning, plan	26

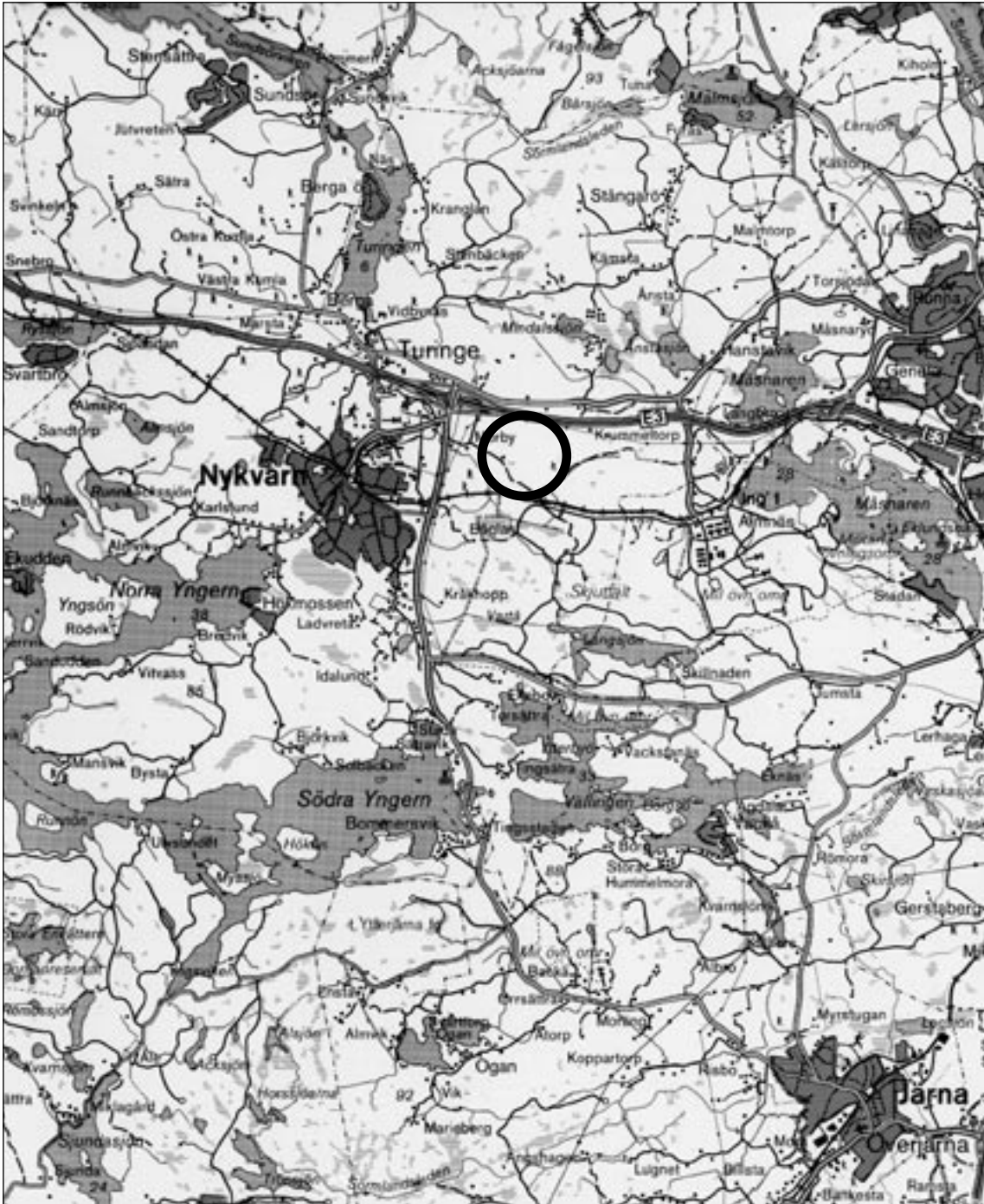

Fig 1. Utsnitt ur Blå kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:100 000.

Bakgrund

Arkeologiska undersökningar av RAÄ 4:1 samt RAÄ 255 utfördes i september 2006 inom Mörby 5:1, Turinge socken, Nykvarn kommun. Anledningen till förundersökningen var att området kring Mörby gård skall bebyggas med industrifastigheter. Vägdragningar, ledningsdragningar och uppsamlingsdamm för dagvatten planeras och anläggs i inledningsfasen vilket berörde gravfältet RAÄ 4:1 samt boplatsen RAÄ 255. En lokalgata benämnd "Industrivägen" hade i sin nord-sydliga utsträckning planerats över boplatsen RAÄ 255:5. Denna gata tangerade även den västliga kanten av RAÄ 4:1.

Enligt Länsstyrelsens kravspecifikation skulle en förundersökning ske i avgränsande syfte av Raä 4:1 samt 255:5. Undersökningsområdet har delats in i två delar (omr. 1 och omr. 2) då förundersökningen först endast rörde RAÄ 4:1 och RAÄ 255:5 men sedan genom ett tilläggsbeslut kom att beröra även ytterligare delar av RAÄ 255. Anledningen till att undersöka även denna yta var anläggandet av en dagvattendamm.

Efter att förundersökningsresultaten i PM-format rapporterats till länsstyrelsen togs beslut om delundersökning av det boplatsoområde som berördes av "Industrivägen". Samtidigt togs beslut om en schaktövervakning på grund av en förändrad ledningsdragning i samband med vägläggningen.

Topografi och kulturmiljö

Mörby gård ligger omkring åtta kilometer väster om Södertälje och två kilometer öster om Nykvarns samhälle. Undersökningsområdet utgörs av åkermark i södra delen av en dalsänka omgiven av skogsmark. Landskapet sluttar svagt mot dalsänkans mitt i norr. Jordarten är i huvudsak glacials och postglacials leror. På åkerholmar och höjdlägen går berget i dagen. (SGU 10H Strängnäs SO) Området ligger på ungefär 20-25 m nivå över havet. Dalsänkan utgjorde under stenåldern en grund havsvik vilken senare snörts av och skapat en sjö eller våtmark. (Grenler & Strucke 1996:5)

Turingeområdet har inventerats ett flertal gånger och utöver detta har ett antal specialinventeringar skett i samband med arkeologiska utredningar i området. Ett fåtal fynd och boplatser från stenåldern är kända i området kring Nykvarn. Fynd har gjorts av bland annat keramik samt grönstensyxor och flintföremål. Även gropkeramik har hittats inom ett par kilometer från det nuvarande undersökningsområdet. De flesta fornlämningar i trakten kan dock tillföras bronsålder och äldsta järnålder. Här kan nämnas de skålgrops- och hållristningslokaler som ligger i den direkta närheten av det nuvarande undersökningsområdet (RAÄ 459, 460). Bland lämningarna från denna tid utmärker sig också ensamliggande stensättningar, skärvstenshögar samt rösen. Från senare delen av järnåldern finns främst gravfält där RAÄ 4:1 ingick i den nuvarande undersökningen.

Mörby by omnämns i skriftliga källor för första gången i början av 1400-talet. Kartmaterial anger att gården sedan 1600-talet har legat på samma plats som idag. Området centralt i dalsänkan, norr om Mörby gård, som delvis berörs av förundersökningens område 2, har varit äng och benämns blötängen på 1763 års storskifteskart. Under

förundersökningen hittades spår av dikesdragning i området vilket har gjort att marken idag är tillgänglig för odling. (Grenler & Strucke 1996:8f) Även inom de övriga ytorna hittades spår av dikesdragning.

Delar av det nu aktuella undersökningsområdet förundersöktes redan 1995. (Grenler & Strucke 1996) Den södra begränsningen av detta tidigare förundersökningsområde går längs med den grusväg som nu delar det område som är aktuellt för exploatering i två delar, en nordlig respektive sydlig del.

Under förundersökning 1995 hittades vad som tolkades som tre boplatslägen (RAÄ 255:1,3-5 samt 247-248). Dateringar från dessa områden sprider sig över en stor tidsperiod. En lagerdatering som gjorts inom ytan för RAÄ 255:5 har gett en senneolitisk datering. De övriga boplatslägena har dateringar från äldre till yngre järnålder. (Grenler & Strucke 1996:14, 22, 29)

Fig 2. Utsnitt ur digitala ekonomiska kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000

Förundersökningen

Syfte och metod

Förundersökningen hade till syfte att rumsligt avgränsa gravfältet RAÄ 4:1 samt boplatzen RAÄ 255:5 mot exploateringsområdet. Undersökningen genomfördes genom maskingrävning av sökschakt från fornlämningen mot exploateringsytan. Syftet var att finna anläggningar under det nutida ploglagret. Sökschakten var mellan 1,5 – 3 m breda och varierade i djup från 0,2 m uppemot 0,8 m beroende på markens beskaffenhet.

Förundersökningen skedde utan totalstation. Schakt ritades i område 1, i plan, i skala 1:1000 samt anläggningar i skala 1:100. I område 2 markerades schaktdragningen i plan i skala 1:3600. Kartunderlaget digitaliserades senare för att sammanföras med informationen från delundersökningen där all dokumentation skedde med totalstation. Av denna anledning har alla anläggningar under förundersökningen fått identiteter utifrån den efterföljande delundersökningen och redovisas i samma anläggningstabell. Vilka anläggningar som framkom under förundersökningen framgår av planerna men det är också noterat i anläggningstabellen.

Området indelades i 2 delar, där område 1 utgjorde det ursprungliga förundersökningsområdet, samt område 2 för att särskilja den yta som tillkom i förundersökningen något senare genom ett tilläggsbeslut. Anledningen till den utökade ytan var rörtryckningar samt anläggandet av en dagvattendamm i närheten av boplatserna Raä 255:1, 3-4. Se fig 3 och 4.

Resultat område 1

Förutsättningar

Området utgörs idag av åkermark samt korsas av en mindre grusväg som används som byggväg. Gravfältet 4:1 är beläget på två impediment, ett på vardera sidan om grusvägen. Vägsträckningen för den nya industrivägen hade utmarkerats innan arbetet påbörjades. Längst i norr fanns en kabel som avgränsade möjligheten att schakta norrut men det bedömdes inte nödvändigt då åkermarken sluttade, blev vattensjuk och inte bedömdes som boplatsläge. Grusvägen har på grund av att den används som byggväg förbättrats något och i samband med det har man också anlagt en mötesplats på ca 3 x 35 m. Mötesplatsen har anlagts på vad man kan tolka som delar av gravfältet. Enligt uppgift har man dock inte schaktat något i samband med detta utan endast påfört markduk samt grus. Vidare hade också en ledning/kabel grävts ner längs med grusvägens norra sida vilket bedöms kunna ha haft påverkan på gravfältets norra del. Den förmodade boplatzen 255:5 är belägen omedelbart V om gravfältet norr om grusvägen och förefaller opåverkad av de arbeten som tidigare skett i området.

Tidigare förundersökningar har skett i området men bara delvis berört den nuvarande exploateringsytan. De förhistoriska dateringarna har, som tidigare nämnts, visat en

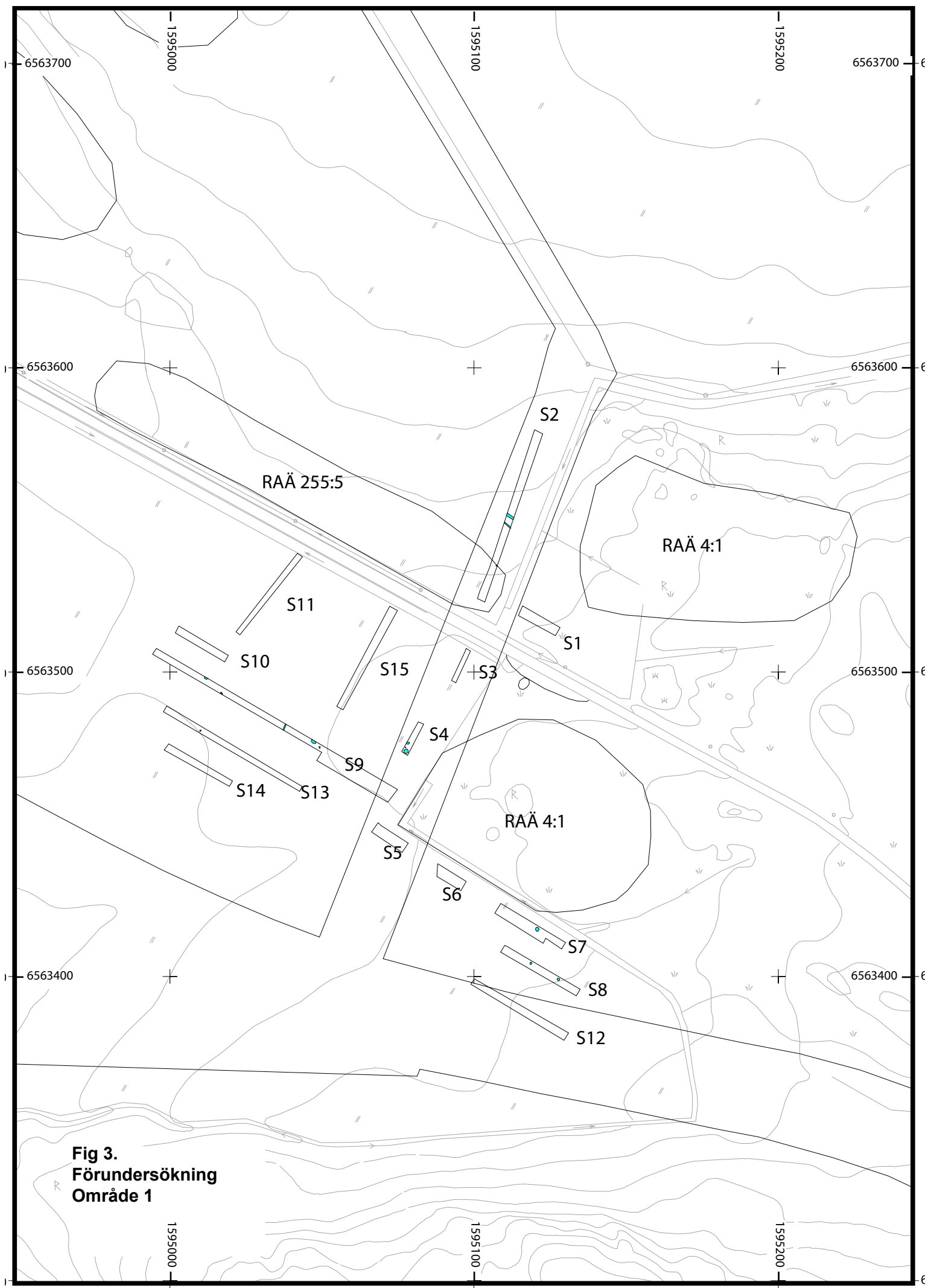

Fig 3.
Förundersökning
Område 1

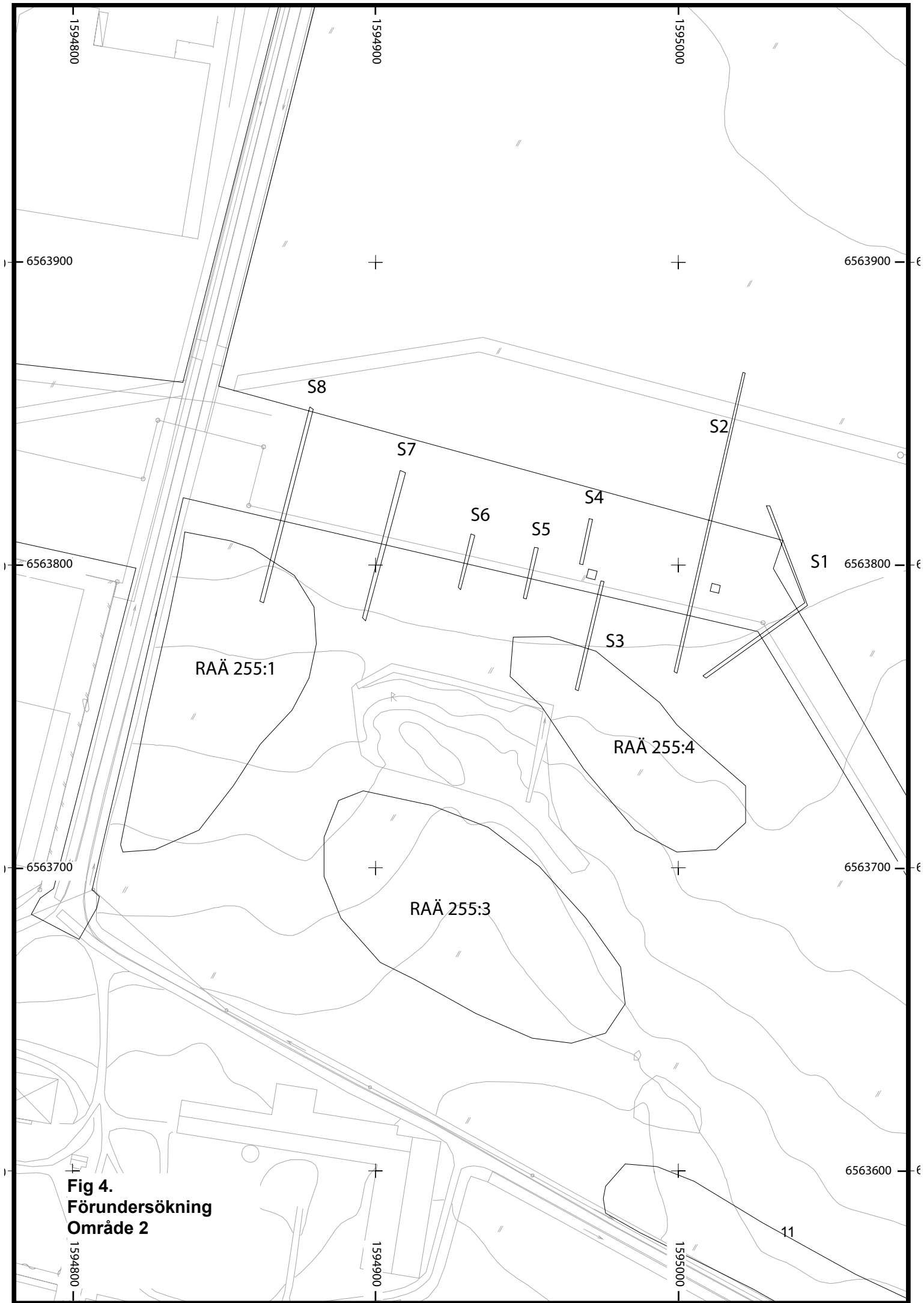

Fig 4.
Förundersökning
Område 2

kontinuitet i användningen av området kring Mörby gård från stenålderns slut fram till sen järnålder. Den förmodade senneolitiska boplatsen ligger på höjdläget i anslutning till RAÄ 4 samt RAÄ 255:5. Idag en nivå på mellan 25-30 m. Ett utplöjt övre kulturlager som hittades i samband med RAÄ 255:5 daterades ej under den tidigare förundersökningen. (Grenler & Strucke 1996)

Ytinventering

Förundersökningen inleddes med en besiktning av gravfältet 4:1 då man kunde konstatera att det hade en något större utbredning än vad tidigare var känt. Detta gäller främst den södra delen. En ny förmodad grav hittades i direkt anslutning till den nya mötesplatsen S om grusvägen. Anläggningen är 3 x 3,5 m i diam samt 0,4 m hög och placerad i N-S riktning, bestående av 7 synliga block på 0,3-1 m i diam placerade i en oval. Det finns även synliga block ca 1 m rakt SV om denna som kan indikera ytterligare gravar utanför gravfältsbegränsningen. Bedömningen är att gravfältets gräns, på södra sidan om grusvägen, bör sträckas ut till det dike som idag naturligt avgränsar gravfältsområdet. Även på fler platser utanför det nuvarande gravfältsområdet finns förmodade gravar, dock ej så tydliga som den tidigare nämnda. Även på norra delen finns det partier där man inte kan utesluta att gravar finns varför man även där kan anse att den naturliga avgränsningen genom diket borde gälla som gräns för gravfältet. Omedelbart norr om grusvägen i anslutning till RAÄ 4:1 finns en äldre åkeryta, möjligen på mark som tidigare varit delar av gravfältet.

Schakt med tillhörande anläggningar och fynd

Ett sökschakt togs upp omedelbart norr om grusvägen mellan gravfältets delar för att undersöka huruvida boplatslämningarna nådde upp i den lilla flik av äldre åkermark som sträckte sig in mellan dessa. Schaktet drogs också för att om möjligt kunna få indikationer på huruvida gravfältsdelarna kan ha hängt ihop över detta område. I schaktet fanns kolstänk och bränd lera i ploglagret men inga boplatsanläggningar. Underst i ploglagret återfanns en större sten samt en fyndkoncentration bestående av ett bronsföremål, troligen ett beslag, samt tre järnspikar och ett obestämbart järnföremål. Ytterligare en spik återfanns en meter därifrån.

Schaktning utfördes i syfte att avgränsa Raä 255:5. Endast den östra delen berördes av exploateringsytan varför schakt endast drogs närmast Raä 4:1. Boplatsens avgränsning mot N samt V har tidigare fastställts. Boplatsspår kunde iakttagas i princip på samma yta där man under den tidigare förundersökningen hittat spår. I schaktet iakttogs ett omrört lager mer sotstänk, bränd lera samt enstaka anläggningar i botten. Det rörde sig om ett förmodat stolphål samt en skärvstensansamling. Tidigare förundersökning har som tidigare nämnts iakttagit kulturlagret men inte daterat det och inga anläggningar hittades då i samband med lagret.

Under den tidigare förundersökningen hittades också ett tunnare äldre kulturlager varifrån en lagerdatering gav senneolitiska ålder. Även detta lager återfanns. På ett något större djup återfanns vad som i inledningsskedet tolkades som anläggningar bland annat förmodade stolphål. Dessa var diffusa och kunde avfärdas under den efterföljande delundersökningen.

Sökschakt drogs även på södra sidan grusvägen för att kunna bedöma huruvida boplatsen fortsatte på höjdområdet där. Enstaka spridda anläggningar av boplatskaraktär hittades. Jordmånen var på södra sidan mycket tunnare och vissa partier var svårtolkade på grund av den steniga moränen som låg direkt under det tunna ploglagret. Inget avsatt kulturlager kunde iakttagas främst på grund av att ploglagret var så tunt att jordbruket helt fått eventuella kulturlager att försvinna. Anläggningarna var i många fall på grund av detta mycket grunda. Stundtals närmast gravfältet och grusvägen förekom stänk av kol och bränd lera i ploglagret vilket skulle kunna utgöra rester av ett utplöjt kulturlager. Det var svårt att avgöra lämningarnas karaktär utan att snitta anläggningarna. Även i SV fanns anläggningar, främst som mörkfärgningar. Se fig 5-8.

De schakt som dragits längs med gravfältets västra kant söder om grusvägen gav inga fynd som indikerade förekomsten av några ytterligare skadade gravar. Dock påträffades, när ett större område avbanades under delundersökningen, en stenpackning omedelbart söder om grusvägen mellan de dragna förundersökningsschakten och kanten av gravfältet. Denna stenpackning tolkades initialt som en potentiell skelettgrav men kom senare att avfärdas som en recent större nedgrävning fylld med sten. För att bedöma huruvida det fanns sönderplöjda rester av gravfältet i S drogs också sökschakt längs med södra sidan av RAÄ 4:1. I detta området hade en planerad ledningssträckning ändrats och flyttats närmare gravfältet. Inga fynd med anslutning till gravfältet kunde göras här. Däremot hittades längst i SÖ en härd. Ytterligare sökschakt S om detta för att avgränsa området resulterade i ytterligare ett par spridda anläggningar av boplatskaraktär.

Det bedömdes inte som ytterligare förundersökningar av RAÄ 4:1 eller RAÄ 255:5 i avgränsande syfte var nödvändiga i samband med den förändrade ledningsdragningen.

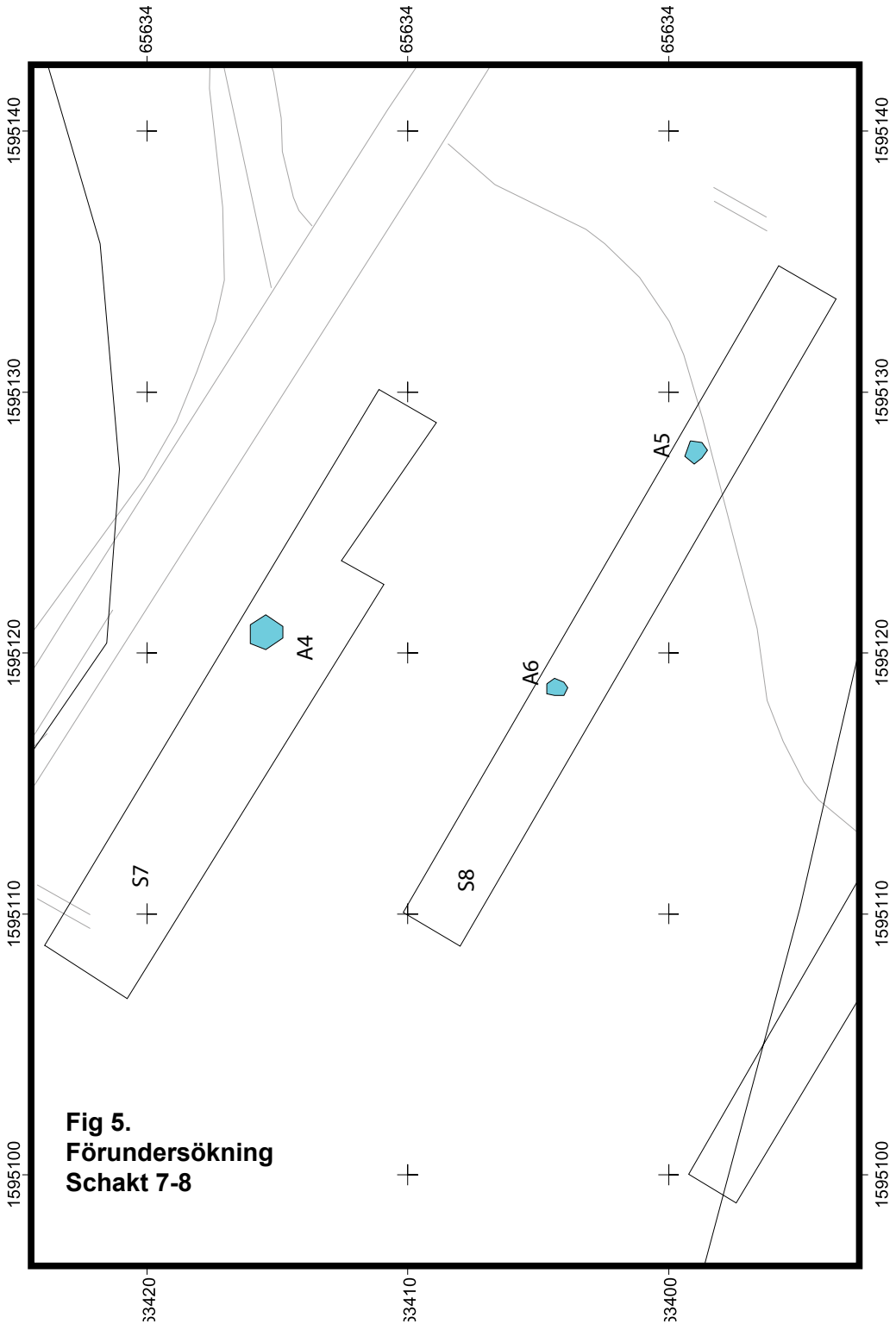

Fig 5.
Förundersökning
Schakt 7-8

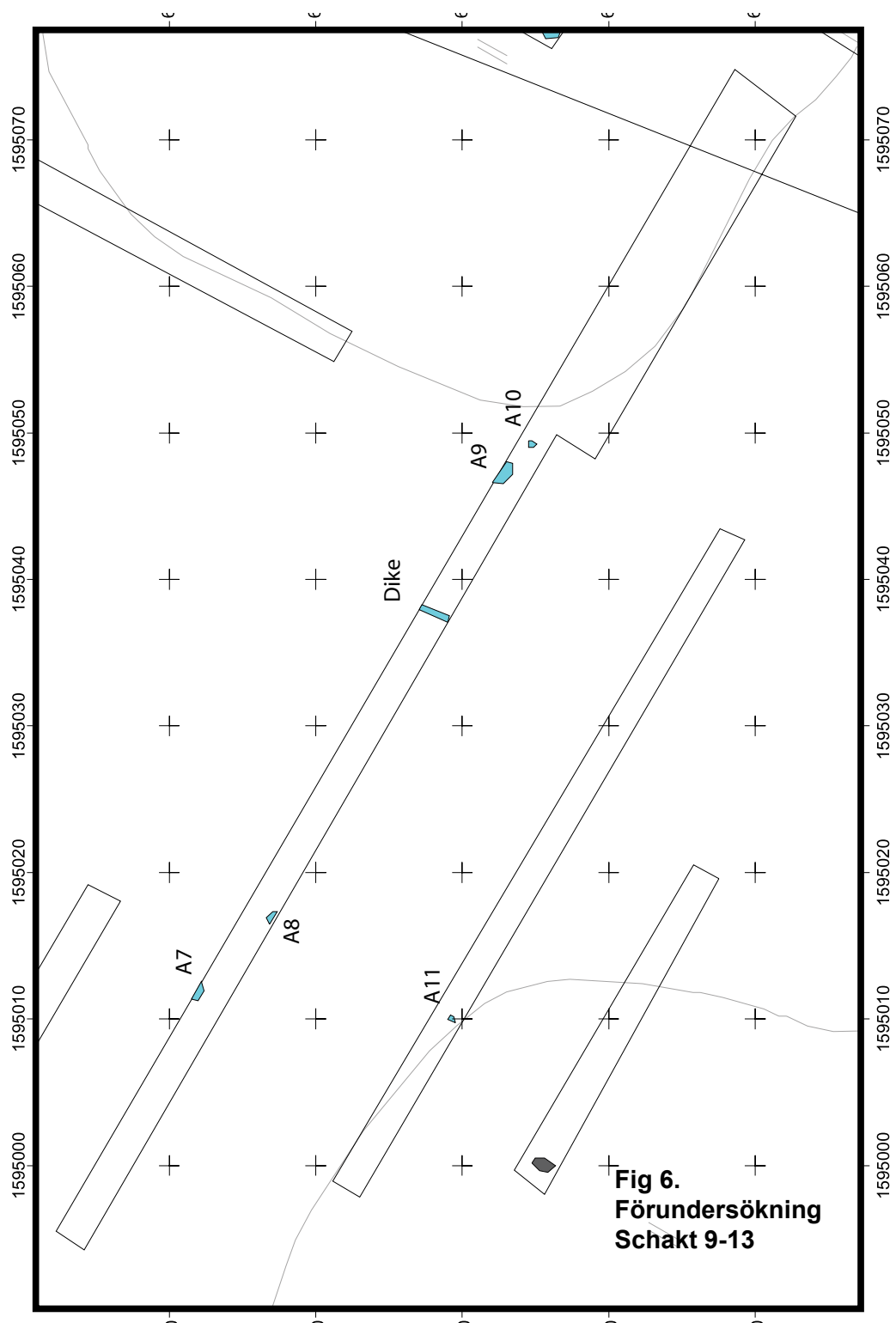

Fig 6.
Förundersökning
Schakt 9-13

Resultat område 2

Förutsättningar

Området utgörs idag av åkermark N och NÖ om Mörby gård. Ett större impediment ligger i åkermarken N om gårdsläget och har förekomst av skålgropar. I V avgränsas området av en grusväg. Boplatsen RAÄ 255 är idag uppdelad i 5 separata områden varav 255:1, 255:4 ligger i närheten av det område som berördes. Omedelbart söder om impedimentet ligger också 255:3. Åkermarken sluttar mot norr. Området är tidigare förundersökt i november och december 1995. Då hittades ett på vissa ställen över 0,7 m tjockt kulturlager samt ett fåtal boplatsindikerande anläggningar och fynd. (Grenler & Strucke 1996).

Åkermarken avgränsas ett par hundra m mot N av ett skogsklätt höjdparti. S om detta höjdparti hittades också en boplats under förundersökningen (RAÄ 247:1). Utbredningen för dagvattendammen samt ledningstryckningen var vid undersökningstillfället utstakade.

Ytinventering

Vid ett tidigare tillfälle hade två provgropar för testning av markförhållanden grävts inom dammområdet. Dessa var ca 3 x 3 meter samt ca 3 m djupa. I botten stod vatten upp till ca 0,4 m under marknivå. I schaktväggen mot N i grop 2 från Ö fanns ett tydligt gråsvart 0,02 m tjockt lager ca 0,3 m under ploglagret. Groparna har markerats på plan.

I övrigt föreföll området ligga strax utanför de högre belägna områdena som varit lämpliga för bebyggelse under de berörda förhistoriska perioderna.

Schakt

Sökschakt (1,5 m breda) drogs med start vid RAÄ 255:4 och norrut mot området där dagvattendammen skall anläggas. Ytterligare sju sökschakt drogs längre västerut. I samtliga schakt framkom ett svart tunt lerigt lager med sotinslag, avtunnande mot N för att där endast synas fläckvis. Detta tolkades som utplöjt material från boplatslägena RAÄ 255 och bedömdes vara av ringa arkeologiskt intresse. Dessa utplöjda rester var synliga i provgropen. Området strax norr om RAÄ 255 har tidigare varit blötäng och först utdikats under de senaste par hundra åren. Under schaktningen återfanns även flera diken. Inom det området, närmast RAÄ 255, som markerats på plan fanns ett svart sotigt kulturlager, längst i S med inslag av skörbränd sten.

Diskussion och tolkning

Område 1

Gravfältet har endast besiktigats i fält och bedömningen har gjorts att främst den södra delen av RAÄ 4:1 har en något större utbredning än tidigare känt. Potentiella

övertorvade gravar kunde iakttagas upp emot grusvägen på södra delen av RAÄ 4:1. Det kan inte uteslutas att fynden av bronsbeslag och järnspikar kan utgöra rester av en utplöjd skelettgrav. Fynden tillsammans med det faktum att gravfältets gränser kan utvidgas söder om grusvägen gör att man kan anse att gravfältsgården bör vidgas. Det finns en möjlighet att grusvägen som idag löper genom gravfältsområdet kan ha en förhistorisk sträckning och även under järnåldern har gått genom gravfältsområdet samt fortsatt förbi området kring Mörby gård som har varit ett boplatssläge även under järnålder.

Boplatsen 255:5 visade sig täcka det område som i stort sett korrelerar med den tidigare konstaterade boplatstytan samt även ha en ytterligare utbredning söderut. Lämningarna i området indikerade att i huvudsak södra sidan om grusvägen hade använts som boplatstytan men att en del anläggningar även framkom på norra sidan om vägen. Anläggningarna utgjordes främst av spridda mindre lämningar av boplatstyp. Det går inte att utesluta att boplatstämningarna fortsätter österut in under gravfältet. De spridda boplatstämningarna som hittades SÖ om gravfältet bedömdes ligga i anslutning till Industrivägens Ö-V-liga sträckning och den nya ledningsdragningen vilket föranledde en senare schaktövervakning i samband med delundersökningen.

Område 2

Boplatsen RAÄ 255:1,4 visade sig ha i huvudsak samma utbredning som tidigare utvisats av förundersökningar i området. De rester av kulturlager som hittades i svackan där dagvattendammen skulle anläggas bedömdes inte vara arkeologiskt intressant då området tidigare varit benämnt "blötäng" och således inte varit lämpligt som boplatstytan under några förhistoriska perioder. Den iakttagna mörkfärgningen beror troligen på utplöjning av de redan existerande tjocka kulturlagren strax intill schaktområdet. Rester av dikning hittades även i samband med schaktningen vilket styrker tolkningen.

Delundersökningen

Syfte och metod

Delundersökningen hade till syfte att undersöka, dokumentera samt datera fornlämningarna inom den aktuella exploateringsytan. De områden som bedömdes arkeologiskt intressanta i samband med delundersökningen avbanades. Anläggningar rensades fram för hand, snittades samt undersöktes till hälften om inget annat anges. I området fanns gott om sentida störningar som redovisas i plan men ej i anläggningstabeller. Störningarna rörde sig främst om diken och gropar med sten. I samband med delundersökningen skedde också en schaktkontroll där ett antal anläggningar dokumenterades och togs bort.

Länsstyrelsen beslutade att det fornlämningsområde som berördes av anläggandet av Industrigatans nord-sydliga sträckning skulle delundersökas. Detta berörde en yta norr om grusvägen på ungefär 20 x 30 meter samt ett område på ungefär 70 x 20 meter söder om densamma.

De schakt som grävdes i område 1 under förundersökningen och befann sig i exploateringsytan lämnades öppna till slutundersökningen. I samband med förundersökningen diskuterades en justering av vägsträckningen då den tidigare vägdragningen inkräktade något på gravfältet RAÅ 4:1:s sydvästra hörn. Den nya sträckningen fastställdes inte förrän senare under den pågående delundersökningen. Vägsträckningen flyttades omkring 7 meter västerut vilket påverkade det arkeologiska arbetet på så vis att anläggningar som redan avtäckts visade sig hamna utanför exploateringsytan.

Resultat

Schakt med tillhörande anläggningar och fynd

Delundersökningen inleddes med att det befintliga förundersökningschaktet på södra sidan grusvägen utvidgades till att täcka större delen av exploateringsområdet. Då vägområdet ännu inte justerats schaktades ända in till diket som avgränsade gravfältet RAÅ 4:1. Boplatslämningarna koncentrerade sig på höjdläget på sydsidan som i huvudsak utgjordes av ett moränparti omgivet av lera. Schaktet grävdes till ett djup av mellan 0,4-0,8 m. Ploglagret utgjordes av mörkbrun matjord och var ungefär 0,2-0,4 m tjockt. Lämningarna utgjordes främst av stolphål och härdar.

Antalet stolphål uppgick till 44 st och var utspridda över höjdpartiet. Stolphålen var av varierade storlek och djup men generellt med dragning åt det grundare hållet. Flertalet säkra stolphål var inte mer än kring 0,15 m djupa. Majoriteten av stolphålen rörde sig inom spannet 0,2-0,4 m i diam och hade ett djup på mellan 0,1 och 0,2 m. Inga var djupare än 0,3 m. Detta berodde främst på det tunna ploglagret som lett till att den övre delen av lämningarna blivit bortplöjda tillsammans med de eventuella rester av kulturlager som var synliga redan under förundersökningen som enstaka stänk av sot och bränd lera.

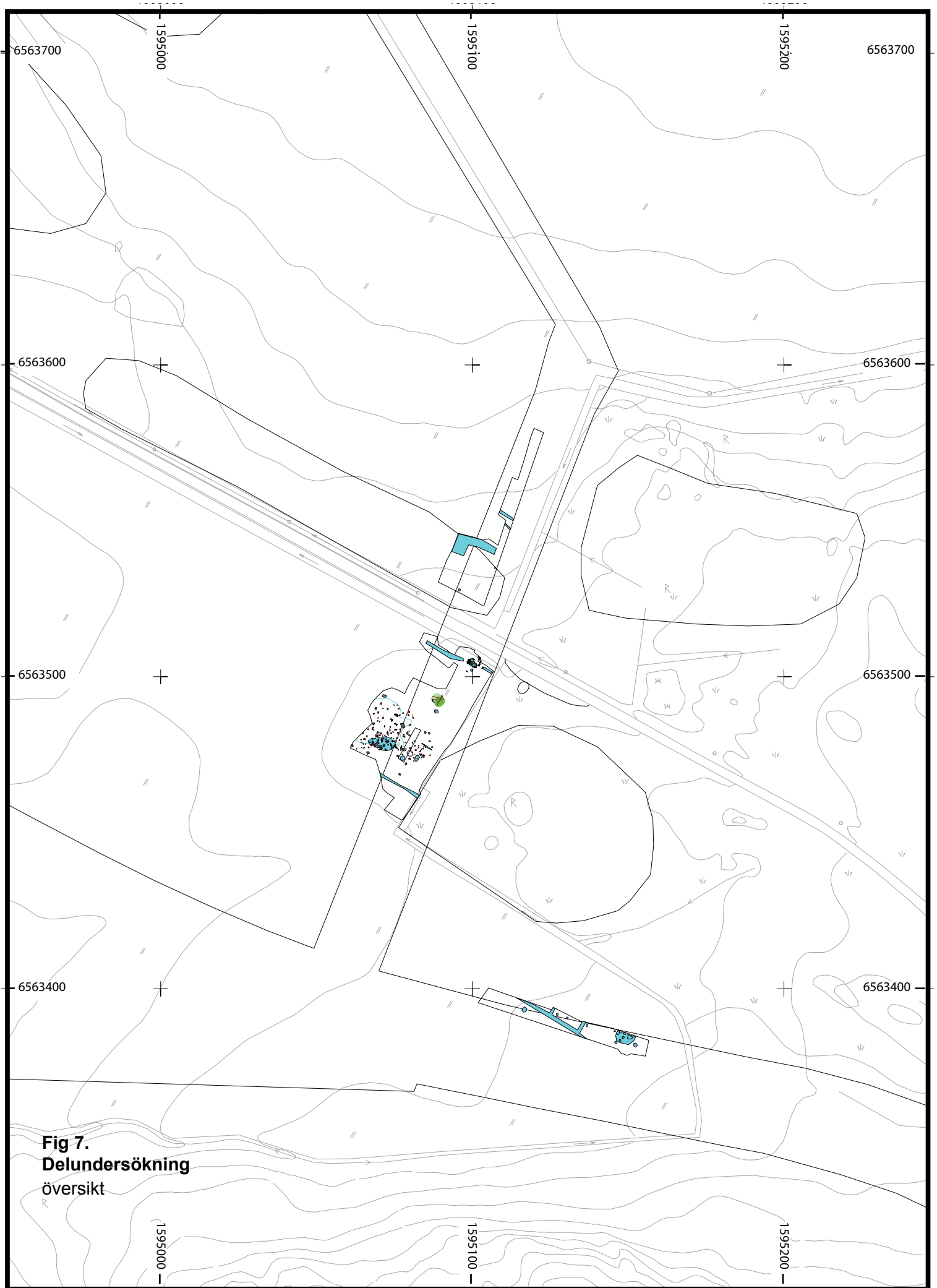

Fig 7.
Delundersökning
översikt

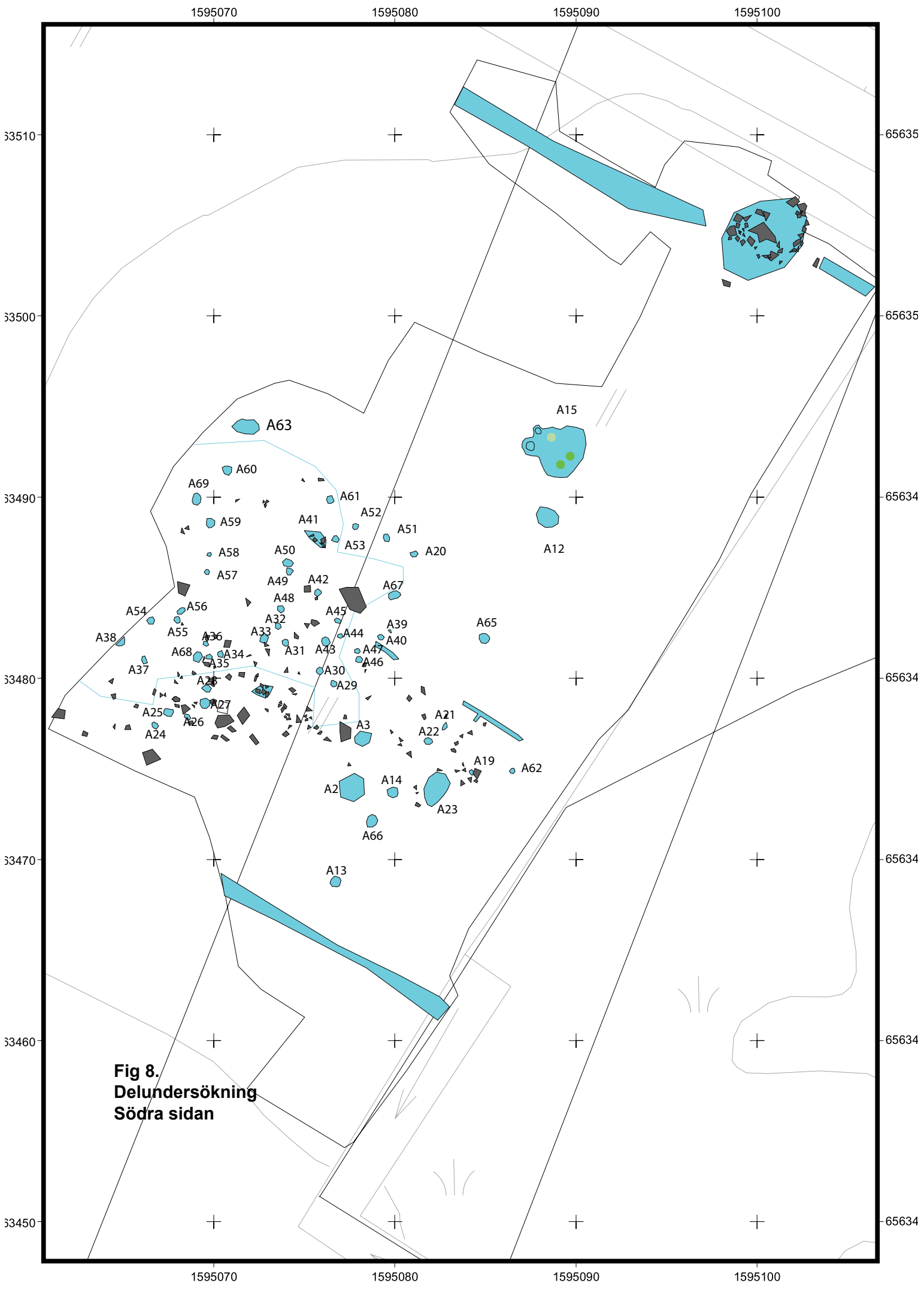

Fig 8.
Delundersökning
Södra sidan

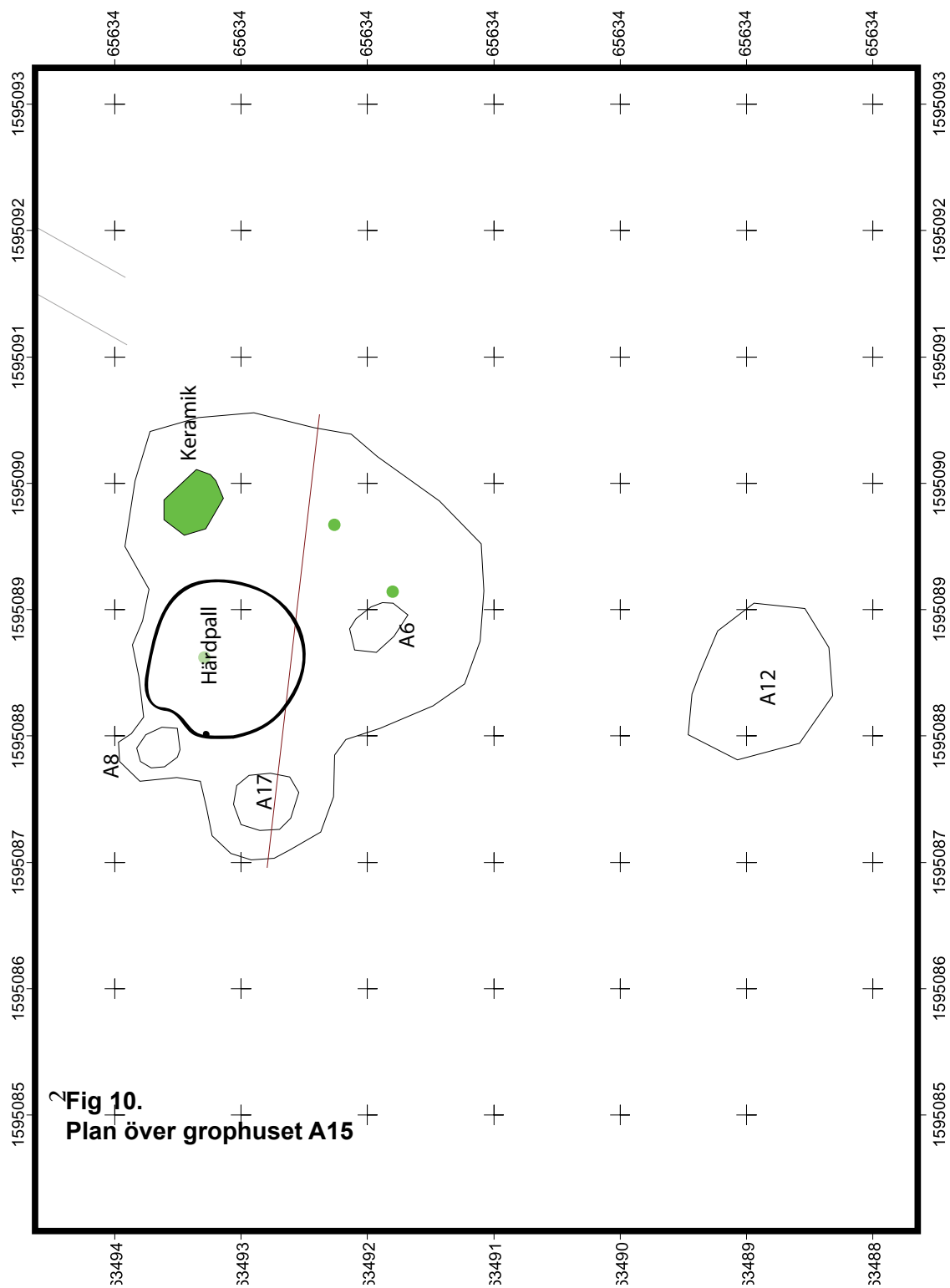
Området var också svårbedömt då moränområdet var kraftigt stenigt och marken uppvisade många mörkfärgningar som kunde utgöras av stenlyft. För att klargöra huruvida det fanns förekomst av kulturlager grävdes en provruta på 0,5 x 0,5 m i det område där det bedömdes att eventuella rester skulle kunna finnas kvar. Det bedömdes inte som troligt att det skulle finnas rester av kulturlager på moränpartiet då anläggningarna föreföll ligga direkt i den opåverkade moränen när ploglagret hade avlägsnats. Provrutan grävdes därför i utkanten av ytan med boplatslämningar där moränen övergick i lera. Rutan grävdes i 0,5 m stick till ett djup av 0,1 m och uppvisade inga fynd.

Grophuset

I leran strax norr om moränpartiet påträffades en härd samt en mörkfärgning bestående av sot, kol och enstaka skärviga och skörbrända stenar. Mörkfärgningen hade initialt en storlek på 3,6 x 3 meter och tolkades som en stor härd, men visade sig vid grävning vara ett grophus. Huset var något oregelbundet i plan med en storlek på 3,6 x 3,1 m samt 0,6 m djupt. I V delen påträffades en härdpall på en avsats 0,2 m över botten på grophuset. Avsatsen visade sig vara något försjunken i mitten efter att härdpallen avlägsnats. Härdpallen bestod av tre skikt sten i storlek 0,05-0,2 m i diam och inslag av skörbrända och skärviga stenar. I botten låg 4 större stenar i storlek 0,4 m som en kant på härdpallen ut mot grophusets djupare delar. Tre av dessa stenar låg längs med den södra kanten av härdpallen samt den sista på härdpallens östra sida ut mot den djupaste delen av grophuset. Fyllningen i grophuset utgjordes av sotig lera med

Fig 9. Grophuset under utgrävning. Foto Marika Hansson.

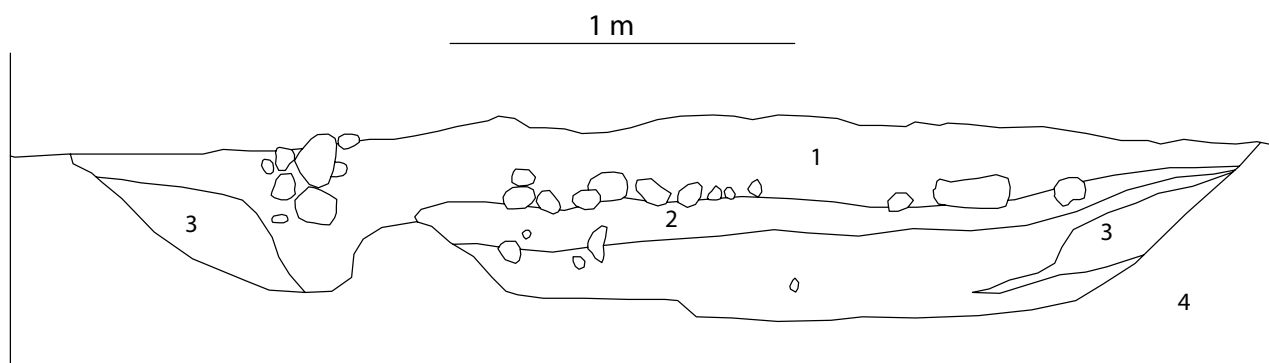

inslag av kol, bränd lera och enstaka skörbrända och skärviga stenar. Inga förändringar i fyllnadsmaterialet kunde iakttas i grophuset dock kunde ett något ljusare stråk följas både i profilen och i plan på ungefär 0,2 m djup. Fyllningens karaktär var dock densamma. Ovanpå det ljusare stråket fanns enstaka stenar i hela nedgrävningen vilket också kunde iakttas i profilen.

I grophusets norra del återfanns en keramikkoncentration med i många fall kraftigt fragmenterade och spjälkade keramikskärvor av förhistoriskt A-gods. Keramiken återfanns i hela fyllningen i området från ytan och ända ner till botten av grophuset.

Fig 11. Grophusets profil från söder.

- 1 sotig lera med inslag av bränd lera enstaka skörbränd och skärvig sten
- 2 Som nr 1 men något ljusare gråaktig
- 3 Inrasat material, lera med inslag av nr 1
- 4 Ljusbrun siltig lera

Golvnivån var svår att urskilja under grävning då fyllningen föreföll enhetlig dock med svaga färgskiftningar. Under grävning kunde man iaktta ett blandat material närmast grophusets väggar som utgjordes av inrasat material som blandats med grophusfyllningen. Under detta inrasade lager fanns ytterligare 0,05-0,1 m av fyllning varför detta uppfattades som golvnivån. På denna nivå i grophusets södra del hittades en i det närmsta 0,07 m lång och 3 mm tjock järnten med ett rundat tvärsnitt som på vissa partier var kraftigt korroderad. Detta styrkte tolkningen som golvnivå varför ett kolprov för datering togs på denna nivå.

Övriga fynd utgjordes av ett litet bränt ben som hittades i anläggningens yta.

I grophusets södra del återfanns vad som tolkades som ett stolphål beläget omkring 0,5 m in från grophusets kant. Anläggningen syntes som en mörkfärgning på 0,5 m i diam när fyllingen i grophusets botten hade tagits bort. Fyllningen i stolphålet hade samma karaktär som grophusets fyllning i övrigt. Stolphålet var 0,07 m djupt och i ytan låg två stenar på 0,1-0,2 m i diam. I övrigt var grophusets botten slät utan gropar vilket gjorde att tolkningen som ett grunt stolphål var möjligt. Endast i mitten av grophusbotten i Ö-V riktning fanns en svag upphöjning på stundtals upp emot 0,1 m.

Väster om härdpallen, i nedgrävningskanten, fanns även där mindre mörkfärgningar som tolkades som grunda stolphål. Dessa var 0,4 m i diam och kring 0,2 m djupa. Det nordvästra syntes i plan som en rund mörkfärgning som var separat från härdpallen. Det sydvästra var beläget i profilen och kunde därför inte iakttas på samma sätt i plan men bedömningen gjordes att även detta rörde sig om ett stolphål. Inget tydligt ingångsparti kunde urskiljas dock var slutningen ner i grophuset mindre brant på ett litet parti närmast härdpallen i grophusets sydvästra del.

Strax söder om grophuset fanns en härd som snittades. Fynden begränsade sig till animalisk tandemalj.

Övriga anläggningar

När området närmast grusvägen mellan förundersökningsschaktet och gravfältet avbanades påträffades en anläggning bestående av stenar i storlek 0,1-0,5 m i diam samt ett större block på 1,6 x 0,5 m. Anläggningen var avlång och hade en storlek på 3 x 1,5 meter och låg i SÖ-NV riktning. I NV hörnet påträffades under framrensningen en järnspik. Anläggningen tolkades initialt som en möjlig vikingatida skelettgrav tillhörande gravfältet RAÄ 4:1. Under förundersökningen hittades järnspikar och ett bronsbeslag som tolkades som möjliga rester av en utplöjd skelettgrav strax nordöst om anläggningen samt en stenformation i anslutning till grusvägens mötesplats som kan tolkas som en skelettgrav.

Längs med grusvägen på den södra sidan iakttogs en störning i form av ett äldre dike som löpte parallellt med vägen men föreföll göra ett avbrott för att fortsätta på andra sidan anläggningen.

I en rapport rörande en förundersökning av boplatsen RAÄ 473 väster om Mörby gård gjordes en genomgång av det historiska kartmaterialet kring området runt Mörby. Där konstateras att den sydvästra begränsningen av gravfältet RAÄ 4:1 inte stämmer överens med det historiska kartmaterialet. Så sent som på 1763 och 1824 års kartor finns fortfarande markerat impediment ute i åkern 5-50 m väster om nu befintliga gravar. Man konstaterar då att dessa sannolikt har bestått i kringplöjda gravar. (Grenler & Strucke 2001:47, 50f)

Kring anläggningen i NÖ fanns en del stenar kunde misstänkas ingått i rester av en gravöverbyggnad. Efter vidare undersökning visade sig dock anläggningen bestå av

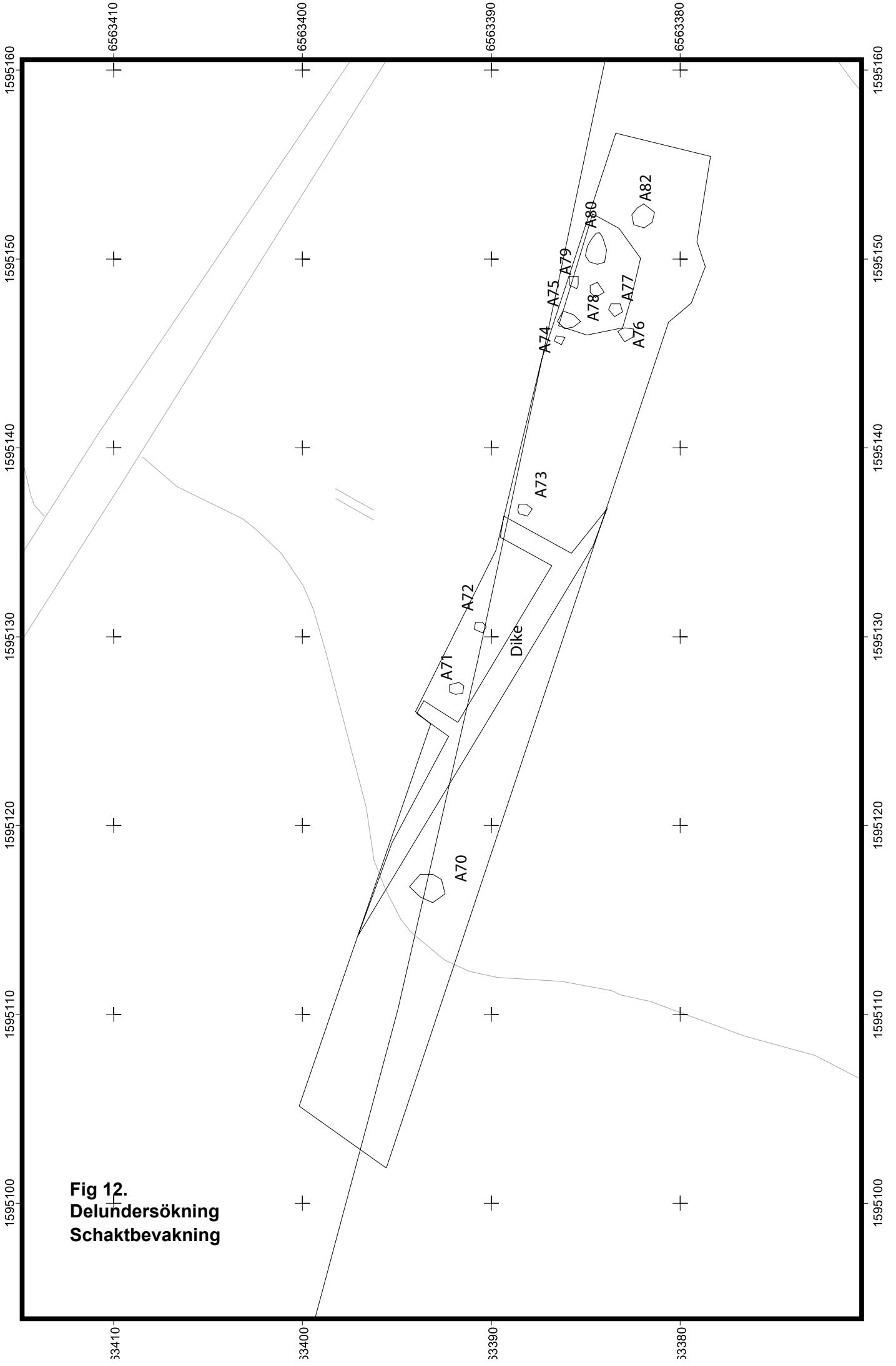
en nedgrävning med en storlek av 6 x 4 meter, anlagd vid ett större block samt fylld med sten och recenta fynd. Anläggningen grävdes ej till botten.

Det förefaller troligt att de impediment som iakttagits på det historiska kartmaterialet på den södra sidan om grusvägen istället utgjorts av större stenblock snarare än kringplöjda gravar. Under schaktningen återfanns också enstaka större block på andra platser i åkermarken.

Norr om grusvägen utvidgades förundersökningsschaktet till att på det högre belägna partiet täcka hela vägsträckningen men längs i norr bedömdes att marken låg på för låg nivå för att vara lämplig för något boplatsläge. Under förundersökningen var också de partierna fyndtomma. Ett fåtal anläggningar påträffades under förundersökningen i sluttningen mot norr men de avfärdades under delundersökningen. Dock kunde man ställvis på de högre belägna områdena iakttaga enstaka sot och kol i det övre lerlagret. Detta var samstämmigt med det lager som iaktogs under de tidigare förundersökningarna. (REF...) Även ett tidigare förundersökningsschakt från 1995 påträffades. Två stolphål påträffades på den norra sidan och dessa var på mark som ligger på höjdpartiet. Avbaningen kunde inte ske på norra sidan närmast grusvägen på grund av nedgrävda ledningar. En sträcka på ca 3 meter lämnades mellan schaktkanten och grusvägen.

Schaktbevakning

Länsstyrelsen beslutade vidare att en schaktkontroll skulle utföras då de lämningar som förundersökningen tog fram sö om gravfältet RAÄ 4:1 berördes av kabeldragningen i anslutning till Industrigatans öst-västra utbredning. Tillstånd gavs också att direkt gräva ut de eventuella anläggningar som framkom. Området som berördes var kring 4 x 60 meter. Önskan från exploatören var att schaktet grävdes till den arkeologiska anläggningsnivå och att det arkeologiska arbetet på hela kabelsträckan avslutades innan man schaktade ner till kabeldjup. Detta för att arbetet med kabeldragningen skulle kunna ske utan onödiga stopp.

Resultat

Schakt och tillhörande fynd

Området som berördes av schaktbevakningen var en omkring 4 x 60 meter lång sträcka. Schaktet grävdes till ett djup om mellan 0,2 – 0,4 m. Ploglagret bestod av mörkbrun matjord och hade ett djup på omkring 0,3 m, därunder lera. Strax över tioalet anläggningar av boplatskaraktär påträffades. Dessa utgjordes av stolphål samt en härd och påträffades företrädesvis i schaktets östra del samt längs den norra kanten. Mitt i schaktet påträffades också rester av ett dikessystem som avtecknade sig i form av en sotig ränna med enstaka recenta fynd i ytan. Dikessystemet mättes in och beskrevs men undersöktes inte i övrigt.

Diskussion och tolkning

Boplatsläget

Det huvudsakliga boplatsläget har befunnit sig på det väldränerade moränområdet söder om grusvägen där det påträffades strax över 50-talet anläggningar av boplatskaraktär. Främst utgjordes dessa av stolphål samt härdar. Inga rester av avsatt kulturlager kunde iakttagas då ploglagret var så tunt att alla rester av ett eventuellt kulturlager hade plöjts bort i många fall tillsammans med den allra översta delen av anläggningarna. Detta gällde främst på moränpartiet. Dock fanns tecken på förekomst av ett eventuellt utplöjt kulturlager i form av stänk av sot och kol samt bränd lera i ploglagret närmast grusvägen och gravfältet.

Stolphålen och härdarna

I stolphålmaterialet gick att skönja ett par stolphålsrader men inga säkra strukturer med stolphålspar kunde utläsas av materialet. Av de 3 härdar som återfanns i området kunde en rumsligt knytas till grophuset och två till området med stolphål. Dock låg den ena i kanten av exploateringsytan. Härden AH 2031 ligger i SÖ delen av området och nära en av de stolphålsrader som kan urskiljas.

De stolphål som påträffades norr om grusvägen kan i nuläget inte sättas i något större sammanhang då man skulle behöva undersöka ett större område. I händelse av ytterligare undersökningar i samband med byggnationen av tomträtterna i området kan boplatslämningarna som undersöktes nu om möjligt sättas i ett större sammanhang.

Grophuset

En möjlig tolkning av det ljusare stråket i grophusfyllningen är att grophuset fyllts igen till en viss del varpå den övre igenfyllningsytan lakats ur. Längre ner i profilen var materialet något mörkare där sot har runnit ner genom lagren och stannat på en lägre nivå. Vid något tillfälle efter denna händelse har sedan enstaka stenar antingen från marknivå alternativt från de delar av härdpallen som varit synliga ramlat ner på den igenfyllda ytan. Den sista händelsen är sedan att grophuset har helt fyllts igen.

Under grävningens gång kunde man tydligt iaktta hur grophusets väggar hade kalvat in vilket resulterade i siltig lera blandat med fyllnadsmaterial längs med kanterna. Man kan därför tro att grophusets nedgrävda väggar initialt varit något brantare. Om man följer tolkningen av att grophuset fyllts igen till en del vilket resulterat i det ljusare lagret måste väggarna kalvat in i en fas tidigare då väggmaterial förefaller ha ramlat ner på vad som kan tolkas som en golvnivå. Under grävning av grophuset föreföll fyllningens karaktär enhetlig dock med den färgskillnad som tidigare nämnts. Inga golvnivåer kunde iakttas under grävningens gång. Man kunde dock iakttaga att materialet från de inkalvade väggarna landat mellan 0,05-0,1 m ovanför grophusets botten vilket skulle kunna indikera att detta var en ursprunglig golvnivå. Då grophuset i många fall tolkas som hantverkshus med textil anknytning finns en möjlig tolkning att järntenen som påträffades i golvlagret skulle kunna härröra från en ullkam. Detta var ett redskap som användes att kamma ullen med inför spinning under järnåldern då kardor inte användes. En ullkam består av ett trähandtag med kraftiga järntänder av rundat tvärsnitt i samma storlek som det aktuella fyndet. Det finns dock inget i det övriga fyndmaterialet som varken stödjer eller talar emot denna textilanknutna tolkning.

Keramiken som hittades i grophuset återfanns i hela fyllningen inom fyndkoncentrationsområdet vilket innebar att kärlet troligen hamnat i grophuset i samband med igenfyllningen. Keramiken kunde inte direkt knytas till ett eventuellt bottenlager. 92 fragment återfanns och hade en total vikt på 304 g. De flesta skärvorna var kraftigt spjälkade. I de fall där godset var bevarat till hela sin tjocklek var det kring 10 mm tjockt och innehöll lite magring. Endast 1 mindre mynningsbit återfanns. I de fall det gick att bedöma fanns förutom mynningsbiten enstaka bitar från kärlets buk. 25 fragment var bestrukna, varav 5 på kärlets insida. Dessa var dock så spjälkade att det inte gick att bedöma huruvida de även var bestrukna på utsidan. Eventuellt kan keramiken ha varit bestruken med gräs. Keramiken kunde inte bestämmas närmare än till förhistoriskt A-gods.

Då den rumsliga närheten är så stor förefaller det sannolikt att grophuset är i det närmaste samtida med härden som låg i anslutning till det.

Ingången på grophus är ofta placerade på södra sidan vilket antas bero på att man behövt utnyttja det ljus som föll in genom öppningen. I grophuset i Mörby kunde inte någon tydlig ingång uttydas men omedelbart söder om härdpallen fanns en något flackare sluttning ner mot grophusets botten än längs med den övriga kanten. I anslutning till härdpallen i väster, i nedgrävningens kanten, fanns också vad som tolkades som två stolphål vilket i så fall skulle kunna innebära att takhöjden där var som högst. Även det tredje stolphålet befann sig i södra delen, men i den djupaste nedgrävningen. Ingången skulle kunna ha varit belägen mellan dessa stolpar, under det högsta takpartiet, invid härdpallen.

En jämförelse till denna anläggning kan vara det grophus som grävdes ut under fornlämningen RAÄ 405:1 i Järfälla socken och kommun, Uppland år 2004. Fornlämningen utgjordes av boplatzlämningar, bland annat ett grophus som daterats till romersk järnålder. Huset var ungefär 2 x 3 meter stort och 0,6 m djupt med en hård belägen på en 0,15 m hög avsats i husets sydöstra del. Omedelbart bredvid härdpallen i den nordöstra nedgrävningens kanten hittades ett stolphål. (Grönwall 2004:15)

Fyndet kunde inte ge närmare datering än till järnålder.

Referenser

Tryckta källor

- Grenler & Strucke 1996 *Arkeologisk förundersökning Mörby arbetsområde – Boplats och agrarhistoriska lämningar*. UV Stockholm, Rapport 1996:83
- Grenler & Strucke 2001 *Boplats vid Mörby by Södermanland, Turinge socken, Mörby 5:1, RAÄ 473*. UV Mitt, Stockholm, Rapport 2001:1
- Grönwall 2004 *Förhistoriska och historiska bebyggelse lämningar i Barkarby. Arkeologisk delundersökning av RAÄ 255:4 samt RAÄ 405:1, Järfälla socken och kommun, Uppland*. Stockholms läns museum Rapport 2004:39

Otryckta källor

- Danielsson 2006 *Vedlab rapport 0644 Rapport över vedartsanalyser på material från Södermanland, Turinge sn. Raä 255:5*. Vedlab, Vedanatomilabbet, Rapport 0644

Kartmaterial

SGU Sveriges Geologiska Undersökningar, Kartblad: 10H Strängnäs SO

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut dnr:	Förundersökning, område 1: 431-06-56501 Förundersökning, område 2: 431-06-69045 Delundersökning & schaktövervakning: 431-06-72747
Stockholms läns museums dnr:	Förundersökning: 2006:115 Delundersökning & schaktövervakning. 2006:123
SSLM projektnr:	53453
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Nykvarn
Socken:	Turinge
Fastighet:	Mörby 5:1
Ekonomiska kartans blad:	10H 2i Nykvarn NÖ, 10H 2j Almnäs NV
Fornlämningar:	Raä 4:1 gravfält och Raä 255:1,3-5
Typ av undersökning:	Förundersökning, delundersökning samt schaktövervakning.
Orsak till undersökning:	Anläggande av industriområde.
Uppdragsgivare:	Nykvarn kommun
Undersökningsperiod:	september 2006
Arkeologisk personal:	Lars Andersson, projektansvarig Åsa Berger, arkeolog Marika Hanson, arkeolog
Arkivmaterial:	Förvaras på Stockholms läns museum

Bilaga 1. Schaktbeskrivning

Förundersökning, område 1

Schaktnr	Längd	Bredd	Djup	Beskrivning	Anmärkning
1	11	3	0,3-0,7	Under torven ett mörkbrunt omrört kulturlager med tjocklek 0,3-0,4 m bestående av mylla med kolstänk samt bränd lera. Även recent material som tegel, buteljglas och järnföremål. Underst lera.	Schaktet draget i äldre åkeryta belägen mellan de två delarna av gravfältet RAÅ 4:1. Fynd av bronsföremål samt järnspikar som bedöms som förhistoriska.
2	55	3	0,4-0,7	Mörkbrunt omrört kulturlager bestående av mylla med kolstänk, bränd lera samt recent material enligt schakt 1. 0,4 m djupt. Därunder varvig lera.	I schaktets södra delar påträffades en anläggning .
3	12	3	0,7	Mörkbrunt omrört kulturlager bestående av mylla med kolstänk samt bränd lera. 0,4 m tjockt. Underst varvig lera samt i S övergående till sand med lerinblandning.	Störning bestående av äldre täckdike.
4	12	3	0,4-0,5	Mörkbrunt omrört kulturlager bestående av mylla med kolstänk samt bränd lera. 0,3 m tjockt. Därunder grå lera med sandstråk 0,1m och underst morän.	Anläggningar påträffades i botten av lerlagret men syntes först tydligt i moränen.
5	13	3	0,5-0,6	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Omrört kulturlager i schaktets V delar. Underst varvig lera. Inga fynd.	Recent störning bestående av betonggrör och stenkista/täckdike.
6	7	3	0,5-0,6	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera. Inga fynd.	Störning bestående av äldre täckdike.
7	26	1,5-3	0,5	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera.	Anläggning
8	27	1,5	0,3-0,4	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera.	Anläggning
9	75	1,5-3	0,4	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Därunder ett lager bestående av grå lera med kolstänk samt bränd lera avtunnande åt V. Underst samt i V varvig lera.	Anläggning
10	14	1,5	0,4	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera. Inga fynd.	
11	34	1,5	0,5	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera. Inga fynd.	
12	35	1,5	0,5	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Därunder grå lera. Inga fynd.	
13	43	1,5	0,5	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m med recent material som tegel. I schaktes mitt ett tunt lager bestående av grå lera med kolstänk avtunnande åt V samt Ö. Underst varvig lera. Inga fynd.	Anläggning
14	21	1,5	0,5	Ploglager bestående av mörkbrun mylla 0,3 m. Underst varvig lera. Inga fynd.	
15	34	1,5	0,5	Mörkbrunt omrört/plöjt kulturlager i N bestående av mylla med kolstänk, bränd lera. 0,3 m tjockt. I S 0,3 m mörkbrun plöja. Underst varvig lera. Fyndtomt.	

Förundersökning, område 2

Schaktnr	Längd	Bredd	Djup	Beskrivning	Anmärkning
1	70	1,5	0,4	Plöja bestående av mörkbrun mylla. Under det längst i s ett svart kulturlager bestående av sot, kol samt med inslag av skörbränd och skärvig sten.	Utplöjda rester av ett sotigt lager i hela schaktets längd.
2	110	1,5	0,25-0,5	Plöja bestående av mörkbrun mylla. Under det längst i s ett svart kulturlager bestående av sot, kol samt med inslag av skörbränd och skärvig sten.	Utplöjda rester av ett sotigt lager i hela schaktets längd.
3	37	1,5	0,4-0,8	Plöja bestående av mörkbrun mylla. Under det i s ett svart kulturlager bestående av sot, kol samt med inslag av skörbränd och skärvig sten. Vid schaktets mitt är lagret uppemot metertjockt. De första m mot S in mot impedimentet saknas lagret.	Utplöjda rester av ett sotigt lager i hela schaktets längd.
4	22	1,5	0,4	Plöja, bestående av mörkbrun mylla, därunder lera.	Utplöjda rester av ett sotigt lager som troligen härrör från närbelägna boplatsslägen.
5	26	1,5	0,4-0,5	Plöja, bestående av mörkbrun mylla, därunder lera.	Utplöjda rester av ett sotigt lager som troligen härrör från närbelägna boplatsslägen.
6	17	1,5	0,4	Plöja, bestående av mörkbrun mylla, därunder lera.	Utplöjda rester av ett sotigt lager som troligen härrör från närbelägna boplatsslägen. Framst i s.
7	52	1,5	0,4	Plöja, bestående av mörkbrun mylla, därunder lera. De första 30 m från s ett svart lager bestående av sot och kol under plöjan.	Utplöjda rester av ett sotigt lager i hela schaktets längd.
8	69	1,5	0,3	Plöja, bestående av mörkbrun mylla, därunder lera. 50 m av schaktets längd från söder innehåller ett svart lager bestående av sot och kol under plöjan.	Utplöjda rester av ett sotigt lager i hela schaktets längd.

Delundersökning samt schaktövervakning

Schakt	Längd	Bredd	Djup	Beskrivning	Anmärknin
Norra området	60	1,5-16	0,5-0,7	Plöja 0,4-0,5 m djup bestående av mörkbrun mylla, därunder lera.	Oregelbunden form. Störningar i form av diken samt schakt från tidigare undersökningar i området.
Södra området	60	10,0-30,0		Plöja 0,2-0,4 m djup bestående av mörkbrun mylla, därunder lera. På höjdläget i schaktets v delar stenig morän.	Oregelbunden form. Störningar i form av diken.
Schaktövervakning	61	4,0-5,0	0,2-0,4	Plöja bestående av mörkbrun mylla, därunder lera.	Flertalet anläggningar, samt dikesdragningar innehållande glas samt yngre rödgods.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning

Förundersökning

Anl nr	intrasnr	typ	beskrivning	anmärkning
1	2788	Stolphål	0,3 m i diam, 0,2 m djup. 1 synlig sten i ytan 0,3 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun sotig lera.	s2, undersöktes under delundersökningen.
2	2866	Nedgrävning	1,2 m i diam, 0,2 m djup. Nedgrävning med 15 synliga stenar i ytan 0,15-0,3 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt stenar i ovanstående storlek.	s4, undersöktes under delundersökningen.
3	2872	Nedgrävning	0,9 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	s4, undersöktes under delundersökningen.
4	20073	Hård	0,6 m i diam best av lera med kolstänk samt skörbrända, skarpkantade och runda stenar.	s7
5	20071	Hård	1 m i diam bestående av lera med sot och kol samt enstaka skärviga och skörbrända stenar.	s8
6	20072	Lager	0,7 m i diam. Område med sotstänk samt enstaka bitar bränd lera.	s8
7	20078	Lager	2 x 0,6 m, område med sotstänk, enstaka kolbitar samt enstaka bitar bränd lera.	s9, ej helt framtagen.
8	20079	Lager	2 x 0,6 m, område med sotstänk, enstaka kolbitar samt enstaka bitar bränd lera.	s9, ej helt framtagen.
9	20081	Lager	1 x 0,4 m, svagt sotigt område.	s9, ej helt framtagen.
10	20082	Lager	0,4 m i diam, svagt sotigt område. 1 sten i ytan ca 0,15 m stor, försvann vid schaktning. Eventuellt stolphål.	s9
11	20077	Lager	0,3 m stort område med flera mindre sotiga fläckar i stl 0,05-0,15 m i diam.	s13

Delundersökning

Anl nr	Intrasnr	Typ	Beskrivning	Anmärkning
1	2788	Stolphål	0,3 m i diam, 0,2 m djup. 1 synlig sten i ytan 0,3 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun sotig lera.	
2	2866	Nedgrävning	1,2 m i diam, 0,2 m djup. Nedgrävning med 15 synliga stenar i ytan 0,15-0,3 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt stenar i ovanstående storlek.	
3	2872	Nedgrävning	0,9 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
12	1919	Hård	1,1 m i diam, 0,14 m djup. Fyllningen bestående av sot, kol och enstaka skörbrända mindre stenar.	Fynd av tandemalj.
13	1999	Stolphål	0,5 m i diam, 0,35 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun sotig lera.	
14	2020	Stolphål	0,7 m i diam, 0,25 m djup. 1 synlig sten i ytan 0,2 m stor.	
15	1895	Grophus	3,1 x 3,1, 0,6 m djup Något oregelbunden form. Fyllningen bestående av sotig gråbrun lera med inslag av kol, bränd lera samt enstaka skörbrända och skärviga stenar. I västra kanten en hårdpall på en avsats ca 0,2 m hög. Hårdpallen utgjordes av en treskiktad stenpackning av 0,05-0,2 m stora stenar. I understa skiktet 3 större stenar, 0,4 m stora, på hårdpallens kant ut mot grophusets lägre golvnivå. I S delen hittades ett stolphål (AS3576) 0,5 m i diam, 0,07 m djupt.	Keramik, bränt ben, järnten.
16	3576	Stolphål	0,5 m i diam, 0,07 m djup. Fyllningen bestående av sotig gråbrun lera.	Stolphål i grophuset

Anl nr	Intrasisnr	Typ	Beskrivning	Anmärkning
17	20009	Stolphål	0,36 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av sotig gråbrun lera.	Stolphål i grophuset
18	20010	Stolphål	0,4 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	Stolphål i grophuset
19	2042	Stolphål	Osäkert stolphål 0,25 m i diam, 0,11 m djup. Omgiven av stenar 0,2-0,6 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
20	2209	Stolphål	0,4 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
21	2086	Stolphål	Osäkert stolphål 0,35 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
22	2079	Stolphål	0,4 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
23	2031	Härd	1,1 m i diam, 0,16 m djup. Stenar 0,1-0,2 m stora i en krans runt anl. Fyllningen bestående av sotig lera.	
24	2425	Stolphål	0,42 m i diam, 0,12 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
25	2413	Stolphål	0,7 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera. Kraftiga stödstenar, 5 st, 0,15-0,25 m stora i östra delen.	
26	2407	Stolphål	0,3 m i diam, 0,12 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
27	2965	Stolphål	0,65 m i diam, 0,3 m djup. 3 synliga stenar i ytan 0,1-0,3 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera. 7 mindre stenar 0,05-0,2 m stora kantade negrävningens V sida.	
28	2401	Stolphål	0,6 m i diam, 0,2 m djup. 3 synliga stenar i ytan, 0,2 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera. Nedgrävningen kantades av 13 stenar 0,05-0,2 m i diam.	
29	2341	Störhål	0,35 m i diam, 0,11 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
30	2348	Stolphål	0,4 m i diam, 0,17 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt 2 stenar 0,15 m stora.	
31	2552	Stolphål	0,45 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera, samt 5 mindre stenar 0,05 m stora.	
32	2560	Stolphål	0,3 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningeng bestående av gråbrun lera.	
33	2522	Stolphål	0,4 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
34	2516	Stolphål	0,4 m i diam, 0,2 m djup. 2 synliga stenar i ytan 0,15-0,3 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera. 1 stödsten i sidan av botten 0,3 m stor.	
35	2505	Stolphål	0,3 m i diam, 0,15 m djup. 1 sten på ytan 0,2 m i diam. Fyllningen består av gråbrun lera samt 1 sten 0,1 m stor.	
36	2511	Stolphål	0,25 m i diam, 0,12 m djup. 2 stenar i ytan 0,1-0,3 m stora varav den större fungerat som stödsten på sidan av botten. Fyllningen består av gråbrun lera.	
37	2459	Stolphål	0,3 m i diam, 0,25 m djup. 2 synliga stenar i ytan 0,2 m stora. Fyllningen består av gråbrun lera.	
38	2465	Stolphål	0,6 m i diam, 0,3 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
39	20008	Störhål	0,17 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
40	3547	Stolphål	0,35 m i diam, 0,14 m djup. 3 synliga stenar i ytan 0,1 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
41	2251	Stenpackning	Gles enskiktad stenpackning, 1,5 x 1 m, bestående av rundade stenar 0,1-0,4 m stora.	
42	2716	Stolphål	0,35 m i diam, 0,17 m djup. Omgiven av 4 stenar, 0,1-0,2 m stora samt block 0,5 m stort. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
43	2729	Stolphål	0,55 m i diam, 0,3 m djup. 2 synliga stenar i ytan 0,2-0,3 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera. 1 stödsten i sidan av botten, 0,2 m stor.	

Anl nr	Intrasisnr	Typ	Beskrivning	Anmärkning
44	2315	Stolphål	0,3 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
45	2274	Stolphål	0,25 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
46	2322	Stolphål	0,4 m i diam, 0,15 m djup. 7 stenar i ytan 0,1-0,2 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
47	2296	Stolphål	0,3 m i diam, 0,13 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
48	2723	Stolphål	0,55 m i diam, 0,2 m djup. 2 stenar i ytan 0,2 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera. En stödsten i sidan av botten 0,2 x 0,4 m stor.	
49	2694	Stolphål	0,35 m i diam, 0,13 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
50	2701	Stolphål	0,55 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
51	2218	Stolphål	0,4 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
52	2232	Stolphål	0,35 m i diam, 0,12 m djup. Står rakt på berggrunden. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt 3 stenar 0,05-0,1 m stora.	
53	2242	Stolphål	0,4 m i diam, 0,1 m djup. 1 synlig sten i ytan 0,15 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
54	2471	Stolphål	0,45 m i diam, 0,17 m djup. 2 synliga stenar i ytan 0,15 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
55	2483	Stolphål	0,3 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
56	2492	Stolphål	0,5 m i diam, 0,17 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
57	2566	Stolphål	0,23 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
58	2582	Störhål	0,2 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
59	2631	Stolphål	0,4 m i diam, 0,18 m djup. 1 synlig sten i ytan 0,15 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun lera. 2 stödstenar i V kanten 0,2-0,25 m stora.	
60	2653	Stolphål	0,4 m i diam, 0,3 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera. 3 stenar i kanten av nedgrävningen 0,15-0,2 m stora.	
61	2676	Stolphål	0,27 m i diam, 0,12 m djup. 1 sten synlig i ytan 0,1 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun lera och 1 sten 0,1 m stor.	
62	2104	Störhål	Osäkert stөрhål 0,2 m i diam, 0,1 m djup. Omgiven av 7 stenar 0,1-0,4 m i diam. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
63	2661	Hård	0,5 x 1 m oregelbunden form, 0,05 m djup. 2 stenar i ytan 0,3 m stora. Fyllningen bestående av grå sotig lera med inslag av kol och skörbränd sten.	Keramik.
64	2906	Nedgrävning	0,7 m i diam, 0,3 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun sotig lera.	
65	2160	Nedgrävning	0,75 m i diam, 0,2 m djup. 3 synliga skärviga stenar i ytan 0,1 m stora. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
66	2012	Nedgrävning	0,75 x 0,55 m, 0,2 m djup. Fyllningne bestående av gråbrun lera.	
67	2190	Nedgrävning	0,6 m i diam, 0,2 m djup. 1 synlig sten i ytan, 0,3 m stor. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
68	2499	Nedgrävning	0,8 m i diam, 0,25 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt 2 stenar, 0,15 m stora.	
69	2614	Nedgrävning	0,6 m i diam, 0,2 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	

Schaktbevakning

Anl nr	Intrasisnr	Typ	Beskrivning	Anmärkning
70	20046	Härd	1,1 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av sot, kol, skörbränd och skärvig sten.	
71	20047	Stolphål	0,35 m i diam, 0,15 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
72	20048	Stolphål	0,4 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
73	20049	Störhål	0,2 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
74	20051	Störhål	0,3 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera.	
75	20052	Lager	0,8 m bred, 0,05 m djup, ej helt framtagen. Färgningen bestående av gråbrun lera.	Endast delvis framtagen, ligger under A81
76	20056	Lager	0,25 m i diam, 0,03 m djup. Färgningen bestående av gråbrun lera.	
77	20055	Störhål	0,2 m i diam, 0,05 m djup. Färgningen bestående av gråbrun lera.	Ligger under A81
78	20054	Lager	0,6 m i diam, 0,05 m djup. Färgningen bestående av gråbrun lera.	Ligger under A81
79	20053	Stolphål	0,3 m i diam, 0,1 m djup. Fyllningen bestående av gråbrun lera samt 1 skärvig sten, 0,1 m stor.	Ligger under A81
80	20057	Lager	1 m i diam, 0,1 m djup. Färgningen bestående av gråbrun lera samt enstaka skärviga stenar, 0,1 m stora.	Ligger under A81
81	20050	Kulturlager	6,5 x 3 m, 0,1 m djup. Sotigt humöst lager med inslag av skärvig och skörbränd sten.	Endast delvis framtagen.
82	20058	Lager	0,6 m i diam, 0,1 m djup. Färgningen bestående av gråbrun lera.	

Bilaga 3. Rutor

Nr	Beskrivning	Stickens tjocklek	Anmärkning
1	Storlek 0,5 x 0,5 m. St 1: Ljusgrå lera med sandiga inslag ner till 0,03 m, därunder ljusare lera. St 2: Ljusgrå lera	0,05 m	Inga fynd.

Bilaga 4. Fyndtabell

Fynd nr	Intrasisnr	Fyndomst.	Sakord	Material	Vikt (g)	Antal	Antal frag.	Schakt
1	20013	Schaktfynd invid större sten. Möjligen del av sönderplöjd grav.	Spik	järn	29	4	1	1
2	20014	Schaktfynd invid större sten. Möjligen del av sönderplöjd grav.	ten	järn	14	1	1	1
3	2976	Fyndkoncentration i grophusfyllningen.	Keramik	Bränd lera	304	1	92	Södra området
4	20015	Schaktfynd invid större sten. Möjligen del av sönderplöjd grav.	beslag	brons	3	1	3	1
5	20016	Schaktfynd invid större sten. Möjligen del av sönderplöjd grav.	Spik	järn	5	1	1	1

Fynd nr	Intrasisnr	Fyndomst.	Sakord	Material	Vikt (g)	Antal	Antal frag.	Schakt
6	3574	Lerslagg i botten av grophuset	Lerslagg	Bränd lera	177	1	1	Södra området
7	20017	Fynd i stenpackningen till grophusets hårdpall.	Keramik	Bränd lera	3	1	2	Södra området
8	20018	Rensfynd i grophusfyllningens yta.	Bränt ben	Ben	1		2	Södra området
9	3575	Fynd på vad som tolkats som grophusets golvnivå invid stolphålet.	Ten	Järn	10	1	2	Södra området
10	20020	I anl AH 2661.	Keramik	Bränd lera	1	1	3	Södra området
11	20021	I anl AH 1919	Tandemalj	Ben	1	1	8	Södra området